

holde os til det rent nøgterne, saa siger jeg, at Arbejdsforholdene kunne være saaledes i de smaa Hjem, at det kan blive dem til økonomisk Bistand; men de kunne ogsaa i mange Hjem være saaledes, at de ikke have Raad til videre at dyrke den Have, som de faa leveret, undtagen i deres Fritid en Gang imellem, fordi det ikke betaler sig for dem at ofre mere Tid derpaa. Naar jeg ser et Landbrug ligge hen med en Have, der ikke er ordentlig behandlet, har jeg tit spurgt hvorfor. Man har svaret: Det kan ikke betale sig; den Arbejdskraft, vi skulle have, have vi haardt Brug for til Marken; det kan ikke betale sig at bruge den til Haven; det er de Svar, jeg faar i Snefevis. Naar der er en arbejdsfor Mand og hans Hustru, som begge have Brug for deres Arbejde udenfor Hjemmet, vil jeg sige, at Haven vil blive dyrket derefter og ikke en Gang give Udbytte ud over en lille Smule Godtgørelse for det Arbejde, de anvende paa dens Dyrkning. Dog selv i disse Hjem kan Sagen alligevel have sin Behagelighed. Det kan have sin Behagelighed at kunne øve en lille Sidebestættigelse i Fritiden, og da det dog er deres Fæstjord, ofte for Livstid, kan det interessere dem at se de forskellige Frugter vokse op i den lille Have, og for saa vidt de derigennem kunne skabe sig Interesser hovedet, at de paa det Omraade en miniature kunne blive Jordbrugere, lægger jeg ikke ringe Vægt paa denne Behagelighed for Interesses og Kundskabens Skyld. Selv altsaa der, hvor Arbejdsforholdene ere saaledes, at det ikke væsentlig bliver til økonomisk Fremme for dem, siger jeg dog, at det er rart, at man kan skabe dem en Have; og andre Steder kan det blive til økonomisk Fremme, hvor Kønen ikke har nogen passende Væstættigelse hos andre. Røedyrkingen er jo stærkt fremme, og man er nødt til mere og mere at give en ordentlig Betaling, Kisten med. Naaget det er gaaet af Brug med Væll i Kruset og Gryn i Posen, eller om det ikke er gaaet af Brug, saa dog væsentlig indskrænket imod, hvad jeg kender fra mine hungre Dage, bringes der dog alligevel af og til lidt med hjem til Børnene, og en saadan Skilling opgive de dog ikke for at blive hjemme og passe Haven. Men det kan jo være, at de kunne det, at de ikke behøve anden Væstættigelse, og der kan jo være halvvoxsne Børn, som de nu heldigvis ude paa Landet mere og mere stamme sig over at misbruge til Arbejde, hvorved de forsømme Stolen, som i deres Fritid kunne hjælpe til. I saadant Tilfælde tror jeg, det kan blive nogen økonomisk Bistand. Men jeg siger altsaa, lad os

blive ved Forslaget, ingen Overdrivelser, sige, det kan blive en Behagelighed for dem og i mange Tilfælde en lille økonomisk Hjælp, alt som Forholdene ere i et Hjem. Og naar Forslaget stiller det hen til de 50,000, om de ville have denne Behagelighed eller ej, saa siger jeg, at om Tanken kan man for saa vidt ikke sige andet, end at den er venlig mod de 50,000, selv indenfor denne Begrænsning.

Jeg vil ogsaa indrømme, at det ærede Medlem, der talte i Dag, tog lidt Reb i Sejlene med Hensyn til Overdrivelser. Han streffede blot, hvad der tidligere var sagt om den større Udførsel etc., men han syntes ikke at tage det bestemt op som sit; derimod talte han om Behageligheden, nogen Bistand o. s. v., og det falder lidt nærmere sammen med min Betragtning af denne Sag, end hvad jeg ibrigt har set i Skrift og hørt antydet her. Han sagde, det var ikke Meningen at skabe selvstændige Hjem, men det var Meningen at skabe Hjælp til Selvhjælp, og deri har han fuldstændig Ret; thi Lovforslaget gaar ikke ud paa at skabe selvstændige Hjem. Jeg stiller nu blot det Spørgsmaal: Mon der ikke ligger en stor Fejl ved Lovforslaget? Det er kun en Hensigt, jeg gør. Det er muligt, at det ikke kan gøres; men jeg vil sige, at naar man fra den Side dog maa have Opmærksomheden henvendt paa, hvor Skoen trykker haardt, og da Folketallet tager til, og man dog ogsaa vil beholde Folk paa Landet, som de Herrer ønske, vil det da ikke mere og mere vøge op til at træve at blive en Samsundsag, af den største Betydning, at vi udvide Antallet af de selvstændige Hjem? Til de 71,000 plus 2,000 Familier, eller lad mig sætte et rundt Tal, 74,000, som alle besidde over 1 Td. Hartkorn, og som derfor kaldes selvstændige Hjem, kan man maaske føje nogle af dem, som staa under 1 Td. Hartkorn, men jeg vil sige, at jeg tror, at der er mangfoldige af dem, som paa Grund af Tidernes Ugunst, Gældens Forøgelse, den stedse stigende Skattebyrde — uden Lettelse fra Statens Side — til den mindre Kommune og til Amtskommunen, ikke have selvstændige Hjem. Naar vi derfor skulle til at se hen til, hvor mange der i Virkeligheden have et selvstændigt Hjem af de 260,000 Familier, som der er Tale om, kan det næsten blive saa nok. Det var derfor rart, om vi kunde komme de tarveligste, de nøjsomste Familier til Hjælp, saa at de indenfor den nævreste økonomiske Begrænsning kunde sige: Jeg kan redde mig; formedelt den største Tarvelighed og Flid skylder jeg intet Menneske noget; jeg kan leve selvstændig, for saa vidt Menneskene kunne leve selvstændige